

FINANČNÍ VZTAHY

Ясіновська І.Ф., к.е.н.

Львівська державна фінансова академія

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОNUВАННЯ ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ В ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД

Важливою на фондовому ринку є діяльність Інститутів спільного інвестування (ICI). Пайові та корпоративні інвестиційні фонди, які провадять діяльність зі спільного інвестування називають Інститутами спільного інвестування. Вони займаються об'єднанням (залученням) грошових коштів інвесторів з метою отримання прибутку від вкладення їх у цінні папери інших емітентів, корпоративні права та нерухомість.

Діяльність Інститутів спільного інвестування регламентується Законом України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди» (із змінами, внесеними згідно із Законами №2801-IV від 06.09.2005 р., ВВР, 2005, № 48, ст.480; № 3201-IV від 15.12.2005 р., ВВР, 2006, № 13, ст.110; № 693-VI від 18.12.2008 р., ВВР, 2009, № 16, ст.218).

Залежно від форми організації Інститути спільного інвестування поділяються на пайові інвестиційні фонди та корпоративні інвестиційні фонди. Залежно від порядку здійснення їх діяльності ICI можуть бути відкритого, інтервального та закритого типу.

Інститут спільного інвестування належить до відкритого типу, якщо він (або компанія з управління його активами) бере на себе зобов'язання здійснювати у будь-який час на вимогу інвесторів викуп цінних паперів, емітованих цим ICI (або компанією з управління його активами). ICI належить до інтервального типу, якщо він (або компанія з управління його активами) бере на себе зобов'язання здійснювати на вимогу інвесторів викуп цінних паперів, емітованих цим ICI (або компанією з управління його активами) протягом обумовленого строку (інтервалу).

ICI належить до закритого типу, якщо він (або компанія з управління його активами) не бере на себе зобов'язань щодо викупу цінних паперів, емітованих цим ICI (або компанією з управління його активами) до моменту його припинення.

За періодом діяльності ICI поділяються на строкові та безстрокові. Строкові створюються на певний термін, зазначений у проспекті емісії цінних паперів цього ICI, після закінчення якого зазначений ICI припиняє свою діяльність.

Безстрокові ICI створюється на невизначений час. ICI закритого типу може бути лише строковим.

Залежно від структури активів, ICI поділяються на диверсифіковані (інвестиційні фонди, структура активів яких відповідає спеціальним вимогам законодавства, що направлені на зменшення ризику вкладників, зокрема, не більше 5 % активів в цінні папери одного емітента) та недиверсифіковані (інвестиційні фонди, структура активів яких не відповідає спеціальним вимогам). Відкриті та інтервалльні ICI можуть бути лише диверсифікованими. Закриті ICI можуть бути як диверсифікованими, так і недиверсифікованими.

На кінець 2009 р. на території нашої країни діяло 254 Інститути спільного інвестування із загальною сумаю активів 6,48 млрд. грн, а сума їх чистих активів становила 5,84 млрд. грн. Значна частина Інститутів спільного інвестування зосереджена в столиці (191).

У 2009 р. найбільшу частку в активах ICI становлять акції, частка яких за досліджуваний період зросла з 35,1% у 2005 р. до 53,6% у 2009 р. В порівнянні з 2005 р. збільшилась і частка облігацій підприємств з 7,4% у 2005 р. до 13,7% у 2009 р. Проте, слід відмітити, що частка облігацій підприємств у 2006-2007 рр. була значно більшою, як у 2009 р.

Протягом досліджуваного періоду спостерігається значне зменшення питомої ваги коштів на банківських депозитних рахунках. Так, частка їх зменшилася з 43,1% у 2005 р. до 7,9 % у 2009 р. Спостерігається поступове збільшення питомої ваги векселів у структурі активів фондів ICI, частка яких збільшилась з 0,3 % у 2005 р. до 2,7 % у 2008 р. Проте, у 2009 р. питома вага векселів у структурі активів фондів ICI зменшилась до 1,9 %.

Частки банківських металів та нерухомості є зовсім не значними. Так, питома вага банківських активів у 2008 р. становила всього 0,1%, що є найбільшим значенням протягом досліджуваного періоду (2005-2009 рр.). Аналогічно (0,1%) була питома вага нерухомості, що у 2 рази менша, як у 2006 р. У 2005 р. активи фондів ICI не містили нерухомості.

Інститути спільного інвестування привабливі інвесторам із-за ряду причин, серед яких важливим є те, що багато ICI дозволяють інвесторам забирати свої кошти у будь-який момент, продавши цінні папери фонду за ціною, яка відображає вартість його чистих активів у розрахунку на один сертифікат. При цьому інвестор не втрачає в мірі доходності, на відміну від дострокового закриття депозиту у банку. Крім того, розмір доходу від вкладення у цінні папери часто більший, як процент, наприклад, на банківському депозиті. Права інвесторів захищає Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові і корпоративні інвестиційні фонди)», згідно якого колективне інвестування підлягає жорсткому регулюванню з боку держави (Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку), а також аудитора і зберігача активів фонду.

Водночас, вкладення коштів в ICI має ряд недоліків, зокрема те, що витрати їх учасників є досить великими порівняно з іншими формами інвестування. Крім того, існує більший рівень ризику.

Для функціонування повноцінного фондового ринку, а також для розвитку та досконалення інвестиційного механізму діяльність інститутів спільного інвестування є необхідною умовою.

Одним із опосередкованих стимулів розвитку фондового ринку є власне розвиток індустрії спільного інвестування, а це є важливою умовою застачення капіталу в економіку країни. Водночас, дієвими ці позитивні чинники можуть бути тільки за умов функціонування ефективної системи інститутів спільного інвестування та сприятливого інвестиційного клімату. Тому сучасна модель інститутів спільного інвестування повинна бути пристосованою до сучасних умов та враховувати тенденції розвитку фінансового ринку країни в перспективі. Необхідно заохочувати індивідуальних інвесторів до участі в інвестиційному фонді, зокрема шляхом гарантування прав учасників інститутів спільного інвестування.

Єрмоленко Д.О., Гордієнко Є.С.

*Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган – Баравовського*

ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Можливості нормального функціонування і розвитку економіки вирішальною мірою залежать від умов ефективної організації грошово-кредитної системи країни. Саме грошово-кредитна система є тим фундаментом, на якому будеться увесь цілісний механізм ринкових відносин у суспільстві. Без грошей неможливим є обмін продуктами праці людей. А відтак неможливою є сама господарська діяльність. Без кредитних інститутів, що виступають головними фінансовими посередниками у перерозподілі ресурсів в економіці, неможливим є і саме розширене відтворення, тому тема даної роботи актуальна.

Становлення ринкових умов господарювання в Україні зумовило перехід до двохрівневої банківської системи, а банки є практично найважливішою складовою кредитної системи. Кредитування населення України в сучасних умовах є надзвичайно важливим питанням через те, що соціально-економічний рівень його життя дуже низький.

Певна особа, щоб підвищити свій соціально-економічний рівень життя прагне більших доходів, яких не може забезпечити держава, тому часто люди розпочинають власну діяльність, а на це потрібні чималі кошти. І тут на допомогу може прийти лише розвинена практика кредитування. Крім того, такого